

MARCO AARSEN is landschapsarchitect bij mobiliteitsadviseur Goudappel Coffeng. Marco heeft ervaring als tafelregisseur functional ambiance. Hij brengt in complexe stedelijke ontwerpsituaties de diverse belangen bij elkaar. Recent beoordeelde hij in negen steden in totaal zestien stedelijke invalswegen op plaats- en stroomaspecten.

FUNCTIONAL AMBIANCE VERBINDT BIJ STEDELIJKE ONTWERPOP GAVEN

INFRASTRUCTURE

Functional ambiance heeft overlap met infrastuctuur. Over dit onderwerp lanceerde Stedebouw & Architectuur in samenwerking met Marc Verheijen het dossier Infrastuctuur. Meer weten? Kijk op stedebouw-architectuur.nl/p/dossiers

WORLD OF FLOWS

Net: de positie van de weg in het netwerk van de stad
Stromen: hoe stroomt het verkeer in de lengterichting van de weg?
Kris-kras: hoe is de dwarsverbinding? kan men prettig oversteken?
Verweven: hoe is de menging van bijvoorbeeld fiets en auto in de lengterichting van de weg?

WORLD OF PLACES

Clusteren: is er een samenkomst van functies, voorzieningen of activiteiten? Is er aanleiding om samen te komen voor mensen, om elkaar te ontmoeten?
Frontyard: hoe is de relatie tussen plint en de openbare ruimte? Zijn er bijvoorbeeld terrassen of is er een blinde gevel?
Zonering: is de ruimte duidelijk opgedeeld in zones en heeft alles zijn eigen plek? Is dit wenselijk?
Symboliek: heeft de weg of plek een eigen identiteit? Wat is deze dan?

VERKEERSRUIMTE EN VERBLIJFSRUIMTE ZIJN EIGENLIJK ACHTERHAALDE BEGRIPPEN IN DE HEDENDAAGSE STAD. ZE STAMMEN UIT DE TIJD DAT OPENBARE RUIMTE IN RUIME MATE VOORHANDEN WAS EN NETJES VERDEELD KON WORDEN TUSSEN VERKEERSKUNDIGEN EN STEDENBOUWERS. ELKE DISCIPLINE ZIJN EIGEN SPEELTUIN, ZEG MAAR. DIE TIJD IS VOORBIJ EN DE STEDELIJKE TREK GAAT NOG STEEDS DOOR. **FUNCTIONAL AMBIANCE** IS EEN METHODE DIE HELPT BIJ EEN **RUIMTELIJKE ONTWERP-OPGAVE** WAAR VERKEER, WONEN, RECREËREN, WINKELN EN ONTMOETEN BIJ ELKAAR MOETEN KOMEN. MET ALS BELANGRIJKSTE DOEL MENSEN 'ONTKLEUREN'; HUN DISCIPLINE-BRIL LATEN AFZETTEN. DE SCHAARSE RUIMTE IS IMMERS VAN ONS ALLEN.

Functional ambiance is ontwikkeld door Hogeschool Rotterdam, De Urbanisten, Marc Verheijen (infrastuctuur) en Goudappel Coffeng. De methode biedt een analysekader bestaande uit acht begrippen opgedeeld in twee thema's: World of Flows en World of Places (zie kader).

DISCIPLINE-NEUTRAAL

De begrippen zijn bewust discipline-neutraal gemaakt. Dit dwingt iedereen om buiten de kaders van de eigen discipline te kijken en ontwapent de vakbroeder. Want ook relatieve leken, zoals bewoners, ondernemersvereniging of bestuurders, dienen een gelijkwaardige stakeholder te kunnen zijn. Iedereen spreekt even dezelfde neutrale taal. Het dwingt 'de groep' overal aan te denken wat betreft de weg en de ruimte. De verkeerskundige kan zich niet meer verschuilen achter verkeersveiligheid. Hij kan niet strooien met getallen (intensiteiten) om bijvoorbeeld een bepaald profiel door te drukken. Dat geldt voor al het jargon. Dus ook de stedenbouwkundige moet zijn zichtlijnen inslikken. Met het jargon van tafel ontstaat aan de ontwerptafel meer creativiteit en pro-activiteit waar het gaat

om andermans zienswijzen, belangen en overwegingen. Met andere woorden: de optimale sfeer voor een integrale ontwerpogave.

HOE WERKT HET IN DE PRAKTIJK?

Functional ambiance begint met een schouw ter plaatse. Hoe ziet het gebied er uit? Vervolgens bouwen we een tussenstap in. We gaan niet direct ontwerpen; we gaan eerst de gezamenlijke discussie aan via het spinnenweb van functional ambiance. Met elkaar waarden we de huidige situatie. Scoort *stromen* bijvoorbeeld hoog, omdat het een weg is met zeer veel autoverkeer, dan krijgt deze bijvoorbeeld een 9. Bijna op de buitenste cirkel dus. *Kris-kras* krijgt bijvoorbeeld in de huidige situatie een 3 of een 4. Het precieze cijfer is niet zo belangrijk. Uiteindelijk draait het om de discussie.

Als de gezamenlijke beoordeling van het 'nu' is gemaakt, gaan we met de groep nog een keer de acht begrippen langs. Dit keer praten we over hoe iedereen het graag zou willen. Wellicht wil je de *stromen* voor autoverkeer wel omlaag brengen (zeg, naar een 6) en ook de positie van de weg in het *net* omlaag. *Kris-kras*, de dwarsrelatie of de

mate van oversteekbaarheid, willen we wellicht omhoog brengen naar een 8. Misschien willen we dit niet per se in het hele gebied, maar meer specifiek op een aantal strategische plekken. Zo ontstaat volop discussie tussen alle disciplines zonder dat één thematiek gaat overheersen.

GEZAMENLIJK AMBITIE

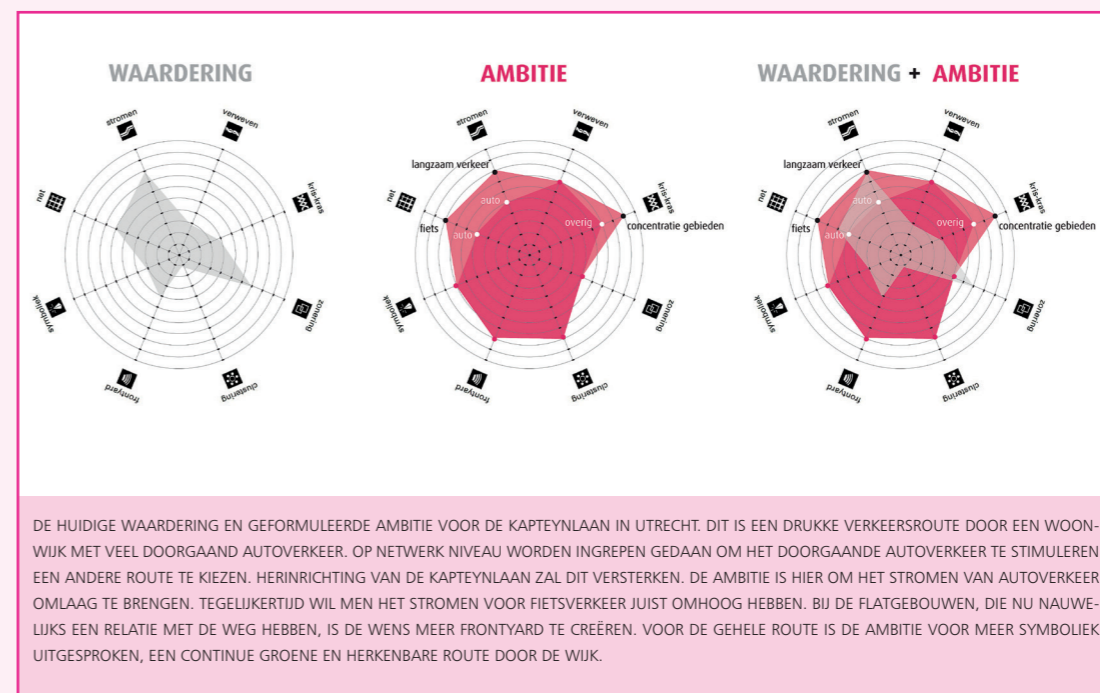
Het resultaat is een gezamenlijk ambitie voor de ontwerpogave en vanuit de gebruiker gedragen prioriteiten voor de ontwerpen. Door het ambitie-spinnenweb over het web van de huidige waardering te leggen, is te zien waar de meeste winst te behalen valt en de meeste aandacht aan besteed moet worden. We hebben intussen geleerd dat je ambitie niet altijd eenduidig kunt of hoeft te formuleren. *Stromen* kan best omhoog (voor fiets) en omlaag (voor autoverkeer). Ook hoeft je niet te beperken tot één spinnenweb voor het hele gebied. Misschien wil je alleen op bepaalde plekken meer *kris-kras*, bij het winkelcentrum bijvoorbeeld. Of op schoolroutes en nabij het park.

Wij tekenen spinnenwebben dan ook graag op de ondergrond van het ontwerpgebied.

Na dit alles start pas het ontwerpproces. Functional ambiance heeft dan gezorgd voor die belangrijke *gezamenlijke* ambitie. Op papier én tussen de oren. Ontstaat er later discussie, dan kan de ontwerper daarop terugrijpen: "Toen vonden we hier *clusteren* belangrijk, dus daar houden we nu ook aan vast." De gemeenschappelijke taal en het ontschottende proces is de grote kracht van functional ambiance.

SAMENGEVAT

Functional ambiance is een krachtig inhoudelijk analyse-instrument én een proces-instrument in één. Door de verkeerskundige en ruimtelijke opgave voor stedelijke gebieden door een gezamenlijke bril te bekijken ontstaat openbare ruimte die zowel functioneel (lees: mobiliteit faciliteert) als aantrekkelijk (lees: leefbaar, mooi en aangenaam) is. Samen mooiere steden bouwen dus.

TAFELREGISSEUR

De rol van tafelregisseur is cruciaal voor het succes. Deze onafhankelijke persoon leidt het overleg. In het begin legt hij uit wat functional ambiance is en wat de begrippen betekenen. Gedurende het proces bewaakt hij dat alle acht begrippen voldoende aan bod komen en dat de discussie in deze termen gevoerd blijft worden. Discipline-dominantie is een hardnekkig virus bij professionals. Het helpt enorm als de tafelregisseur zelf zowel affiniteit heeft met de World of Flows alsook met de World of Places. Want het kan soms best wel even duren voordat iedereen precies doorheeft wat er met elk van de acht begrippen bedoeld wordt. Soms experimenteren we met alternatieve naamgeving. Soms snapt een groep *eigenheid* of *identiteit* beter dan het officiële *symboliek*.

Meer weten? www.goudappel.nl